

BUDSJETTNOTAT 2022

Til Stortingets energi- og miljøkomite

Fra Norsk Friluftsliv

1 Stort behov for mer penger til friluftslivsaktivitet - Kap. 1420 post 78

Norsk Friluftsliv ber komiteen øke kap. 1420 post 78 for 2022 med 13,9 millioner kroner til 60 millioner kroner (indeksregulert), på nivå som i 2017. Videre ber vil komiteen understreke behovet for å styrke friluftslivsorganisasjonens økonomiske rammebetingelser i årene som kommer.

Skal frivilligheten gjennom friluftslivsorganisasjonene fortsette den viktige innsatsen med å tilrettelegge for, og tilby aktiviteter som sikrer videreføring av friluftsliv som kulturell kompetanse til nye generasjoner, må innsatsen anerkjennes og rammebetingelsene være på plass. Under pandemien har aktiviteter i naturen fungert som tilfluktsrom og fristed, og mange nye har oppdaget friluftslivets gleder. Regjeringen har invitert til dugnad, og frivilligheten har stilt opp, slik at flest mulige skal få gode friluftslivsopplevelser også under pandemien.

Til tross for den rollen friluftslivet hadde i 2020, ble friluftslivets aktivitetsmidler over Klima- og miljødepartementets (KLD) budsjett kuttet med 9 millioner, eller nær 20 prosent for inneværende år. Vi ber derfor om at Stortinget bidrar til å snu den negative utviklingen gjennom å øke midlene til friluftslivsaktivitet og understreke viktigheten av friluftslivet, både som frivillig aktør, folkehelse-, inkluderingsarena, og ikke minst en arena for glede og mestring for flest mulige. Dette vil også være en god start på Frivillhetens år i 2022.

En av grunntankene i Hurdalsplattformen er en mer rettferdig fordeling som reduserer sosiale og geografiske forskjeller. I plattformen står det også at satsing på friluftsliv er et viktig tiltak for god folkehelse, og at disse må gjøres tilgjengelig også for de som treng tilrettelegging. Friluftslivsorganisasjonene bidrar gjerne til dette, men det krever ressurser og ligger utenfor organisasjonenes ordinære medlemsarbeid. Levekårsundersøkelsen fra 2020 viser imidlertid at innsatsen nytter. Antall innvandrere som oppgir at de går på tur en eller flere ganger i måneden, har økt med 13 prosentpoeng siden 2017. Tallene for Oslo viser også at deltakelsen i aktiviteter i regi av friluftslivsorganisasjonene faktisk er høyere blant barn med innvandrerbakgrunn, enn barn uten innvandrerbakgrunn.

Norges helseutgifter var i 2020 på over 386 milliarder, en økning på vel 71 milliarder kroner de siste fem årene. Samtidig viser beregninger i en rapport fra Vista Analyse fra 2016 at er det er mange 10-talls milliarder kroner å hente ut i årlig samfunnsøkonomisk gevinst ved å få flere ut i fysisk aktivitet, og da særlig gjennom friluftsliv. Det krever imidlertid gode rammebetingelser for friluftslivsorganisasjonene og ivaretagelse av naturen.

Med andre ord er friluftslivet i en unik posisjon, både når det gjelder å utjevne sosiale forskjeller, inkludering og for å bedre folkehelsen. Men dette kommer ikke av seg selv, og særlig ikke etter pandemien som har vært en krevende tid for organisasjonene. På denne bakgrunn er det det uforståelig for Norsk Friluftsliv at regjering og Storting har redusert tilskuddsmidlene til friluftslivsaktivitet (kap. 1420 post 78) fra 55 millioner i 2017 til 42,5 millioner i 2021. Det er riktignok foreslått en liten økning på budsjettet for 2022, men dette er likevel langt fra nok for å ta igjen det tapte.

I en spørreundersøkelse, gjennomført av Norsk Friluftsliv, blant stortingskandidatene som stod øverst på listene i de ulike partene til Stortingsvalget i høst, svarte 87 prosent at de ville øke tilskuddene til friluftslivsaktiviteter til 2017-nivået eller høyere. Norsk Friluftsliv forventer derfor at 78-posten kommer opp på samme nivå som 2017 i 2022-budsjettet og at bevilgingene på denne posten vil øke i årene som kommer.

2 Naturkrise og «kode rød» for menneskeheten krever handling nå

Norsk Friluftsliv ber komiteen styrke innsatsen for å bevare natur- og friluftslivsområder og for å restaurere natur i tråd med alvoret i naturkrisen. Til det trengs det en markant økning i midler til å: (1) Styrke kompetansen om natur, friluftsliv og arealforvaltning i kommunene, (2) innføre arealnøytralitet som et nasjonalt overordnet mål i arealplanleggingen, (3) utvikle og innføre arealregnskap på alle forvaltningsnivåer, og (4) styrke innsatsen for bevaring og restaurering av natur, herunder restaurering av Oslofjorden både som økosystem og friluftslivsområde.

Naturen er ikke bare friluftslivet viktigste arena, den er også den grunnleggende forutsetningen for vår egen eksistens som menneske og samfunn.

I Hurdalsplattformen står det at klima og natur skal være en ramme rundt all politikk, men vi opplever at regjeringen er mer opptatt av å utnytte naturen, enn å ta vare på den gjennom en bærekraftig forvaltning. De tiltakene som foreslås er ikke i nærheten av å svare på de utfordringene naturkrisa gir oss. Heller ikke regjeringen Solbergs forslag til statsbudsjett for 2022, er i nærheten av å ta innover seg den alvorlige situasjonen Norge og verden står overfor. Vi bruker fortsatt de store pengene på tiltak som fortsetter å ødelegge og forringe natur, og småpenger på bevaring og restaurering av natur.

For verden står overfor to eksistensielle menneskeskapt kriser, tap av naturmangfold og klimaendringer. Ifølge det internasjonale naturpanelet (IPBES) er arealinngrep og nedbygging av natur den viktigste årsaken til tap av naturmangfold. Samtidig viser klimapanelets spesialrapport om klimaendringer og landarealer at måten vi bruker våre landområder på, er en betydelig driver av klimaendringene. FNs klimarapport fra august i år forsterker dette bildet, og FNs generalsekretær har erklært «kode rød» for menneskeheten. Det fundamentale problemet er at begge krisene skyldes at mennesket tar for stor plass og bruker for mye av jordas ressurser. Verdens ledende forskere er tydelig i sine konklusjoner; vi mennesker driver en rovdrift på naturen på en måte som ødelegger selve grunnlaget for vår økonomi, matsikkerhet, helse og livskvalitet. Med andre ord, vi tærer på naturkapitalen og kaller det verdiskapning.

Dette er ikke noe som skjer i andre land, men er en høyst reell situasjon også i Norge, der vi ser at naturen stadig er under press fra ulike utbygging- og næringsinteresser. Manglende innsats for å ta vare på naturen til nå, gjør at Norge ikke har nådd ett eneste av de 20 naturmålene (Aichimålene) som verdens land satte for 2020 for å bevare naturmangfold og bærekraftig bruk av biologiske ressurser.

Norsk Friluftsliv mener derfor arealnøytralitet må bli et overordnet mål i all arealplanlegging. Til det kreves det blant annet mer kunnskap om naturen, utvikling og innføring av arealregnskap på alle forvaltningsnivåer, tilstrekkelig natur-, friluftsliv- og planfaglig kompetanse i kommunene og tilstrekkelig vern av alle typer natur og sikring av viktige friluftslivsområder. I tillegg er et stort behov for å restaurere allerede ødelagt natur og sikring av tilgang til natur, for eksempel Oslofjorden.

3 Naturen som læringsarena - et av to nasjonale mål for friluftslivspolitikken

Norsk Friluftsliv ber komiteen understreke betydningen av å ta i bruk naturen som læringsarena og aktivitetsområde for barn og unge – ett av to nasjonale mål for friluftslivspolitikken.

«Naturen skal i større grad brukes som læringsarena og aktivitetsområde for barn og unge», er et av to mål i *Friluftslivsmeldingen* (2015-2016) og *Handlingsplan for friluftsliv* fra 2018. For at dette målet skal realiseres er det behov for å gi lærerne muligheter til å tilegne seg kunnskap om aktive læringsmetoder tilpasset de nye læreplanene, utvikle kvaliteten på skolens uteområder, både som aktivitets- og læringsarena, og utvikle undervisningsmateriell som kan bidra til å hjelpe lærerne til å gjøre undervisningen mer praktisk rettet, mer aktiv og variert og bidra til at varierte læringsarenaer tas i bruk i tråd med LK2020.